

УДК: 615.079.5:615.5:340.6

АНАЛІЗ СУДОВО-ФАРМАЦЕВИЧНОЇ ПРАКТИКИ ЩОДО ФАЛЬСИФІКАЦІЇ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ТА ОБІГУ ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

© О. Б. Панькевич, Б. П. Громовик

Мета. Метою нашої роботи був аналіз судово-фармацевтичної практики щодо фальсифікації лікарських засобів в Україні з погляду ефективності імплементації Конвенції Ради Європи «Про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я».

Методи. В дослідженні використаний метод правового аналізу, який включав доктринальний аналіз теоретичних і прикладних проблем відповідних галузей права та аналіз офіційних відповідей судових і правоохоронних органів.

Результати дослідження. Проведено детальний аналіз судово-фармацевтичної практики щодо фальсифікації лікарських засобів та обігу фальсифікованих лікарських засобів в Україні за 2015 р. Опрацьовано нормативно-правову базу та листи-відповіді органів виконавчої та судової влади, що дало можливість встановити ефективність правозастосовної практики щодо кримінальних правопорушень передбачених статтею 321-1 Кримінального Кодексу України Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів.

Висновки. Уперше узагальнено та систематизовано правозастосовну практику щодо кримінальних правопорушень передбачених статтею 321-1 Кримінального Кодексу України Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів. Виявлено, що у 2015 р. 9 осіб було засуджено за кримінальні правопорушення передбачені статтею 321-1 Кримінального Кодексу України, а на стадії досудового розслідування за даною статтею понад третину кримінальних проваджень було закрито. При цьому Державною службою України з лікарських засобів упродовж 2015 р. до правоохоронних органів направлено близько 70 листів щодо фактів фальсифікації ЛЗ та/або протизаконної торгівлі ЛЗ через мережу Інтернет

Ключові слова: лікарські засоби, фальсифікація, нормативно-правові акти, судова фармація, фармацевтичне право

Aim. The aim of our research was analysis of judicial and pharmaceutical practice concerning falsification of medicines in Ukraine in terms of effective implementation of Council of Europe Convention "On the counterfeiting of medical products and similar crimes involving threats to public health".

Methods. Legal analysis method, including doctrinal analysis of theoretical and practical issues of appropriate law areas, as well as official responses of judicial and law enforcement authorities, was used for research.

Results. Detailed analysis of judicial and pharmaceutical practice concerning falsification of medicines in Ukraine during 2015 year was carried out. The regulatory framework and response letters of executive and judicial authorities were processed, that allowed setting efficiency of the enforcement practices concerning criminal offenses specified in Article 321-1 of the Criminal Code of Ukraine Falsification of medicines and circulation of counterfeit medicines.

Conclusion. The enforcement practices concerning criminal offenses specified in Article 321-1 of the Criminal Code of Ukraine Falsification of medicines and circulation of counterfeit medicines was summarized and systematized for the first time. It was found, that in 2015, 9 persons were sentenced for criminal offenses specified in Article 321-1 of the Criminal Code of Ukraine, and under preliminary investigation for this article more than a third part of criminal proceedings were closed. Thus, during 2015, about 70 letters concerning falsification of medicines cases and/or illegal trade of medicines via Internet were sent by the State Service of Ukraine on Drugs

Keywords: medicines, falsification, regulatory acts, judicial pharmacy, pharmaceutical law

1. Вступ

Важливою проблемою сучасної фармацевтичної практики є фальсифікація лікарських засобів (ЛЗ), яка з одного боку є ризиком для здоров'я людей, позаяк більшість фальсифікованих ЛЗ не відповідає стандартам якості, з другого – підриває довіру до легального фармацевтичного виробника і національних органів охорони здоров'я, з третього – є економічним злочином, адже заперечує патентне право і право на товарний знак, завдаючи збитків законному виробникові [1].

Проблема фальсифікації ЛЗ є особливо актуальною для країн з низьким та середнім рівнем дохо-

ду, з дуже слабкою або відсутньою системою охорони здоров'я а також держав, де є регіони конфліктів або цивільних заворушень [2].

2. Постановка проблеми у загальному вигляді, актуальність теми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними питаннями

Україна є першою державою-членом Ради Європи, що ратифікувала Конвенцію цієї міжнародної організації «Про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я» (Конвенція) [3]. Ця угода була підписана від імені України ще в 2011 р. й набула чинності з

1 січня 2016 р. – після того, як його ратифікували перші 5 держав, а саме: Україна, Молдова, Угорщина, Іспанія та Гвінея [4]. Конвенція є першим міжнародно-правовим документом, що зобов'язує держави-учасниці встановити кримінальну відповідальність за: виробництво, постачання, пропозиції про постачання та торгівлю підробленою медичною продукцією; фальсифікацію відповідних документів, несанкціоноване виготовлення чи постачання медичної продукції, а також виведення на ринок медичного обладнання, що не відповідає необхідним вимогам (або схожі злочини). Слід зазначити, що 5 лютого 2016 р. Конвенція була ратифікована у Вірменії, 12 травня 2016 р. – у Бельгії, 19 травня 2016 р. – у Франції [5].

3. Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких розпочато вирішення даної проблеми і на які спирається автор

Проблема фальсифікації ЛЗ має міждисциплінарний характер і досліджується з фармацевтичного, правового та судово-фармацевтичного поглядів.

На фармацевтичному рівні осмислено класифікацію фальсифікованих ЛЗ та основні причини їх появи на світовому фармацевтичному ринку [6], запропоновано поняття «чорних» і «білих» фальсифікованих ЛЗ, обговорено способи боротьби з ними [7], визначено існуючі види фальсифікації ЛЗ, основні фактори, що впливають на обіг фальсифікованих ЛЗ і перспективні технології захисту ЛЗ від фальсифікації [8], розглянуто роль соціально-політичних газет у формуванні громадської думки з питань фальсифікації ЛЗ [9]. Проблеми і шляхи запобігання виробництву та розповсюдженню фальсифікованих ЛЗ знайшли реалізацію в навчальному посібнику для студентів вищих навчальних закладів фармацевтичного спрямування [10].

На правовому рівні подано кримінально-правова характеристика обтяжуючих ознак злочину, передбаченого статтею (ст.) 321-1 Кримінального кодексу (КК) України, визначено недоліки чинного кримінального законодавства у правозастосовній діяльності щодо кваліфікації дій, пов'язаних із фальсифікацією ЛЗ або обігом фальсифікованих ЛЗ, запропоновано відповідні зміни до чинного КК України [11], проаналізовано основні поняття, що використовуються в сфері виготовлення, обігу та фальсифікації ЛЗ і розкрито питання, які потребують вирішення на законодавчому рівні [12], проаналізовано об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу злочину, передбаченого ст. 321-1 КК України, новели та недоліки вказаної норми кримінального права [13], досліджено стан і динаміка змін в законодавстві та надано кримінально-правову характеристику дефініцій щодо відповідальності за фальсифікацію ЛЗ, а також запропоновано шляхи вдосконалення зазначеної норми [14], охарактеризовано предмет фальсифікації ЛЗ, прогнозовано розвиток й розширення предметів цієї злочинної діяльності та запропоновано зміни до ст. 321-1 КК України [15].

На судово-фармацевтичному рівні вивчено зарубіжні і національні нормативно-правові акти щодо попередження розповсюдження фальсифікованих ЛЗ [16, 17], проведено аналіз складу злочину, передбаченого ст. 321-1 КК України, встановлено шляхи вдосконалення даної норми, досліджено нормативно-правові акти МОЗ України щодо визначення понять «великі» і «особливо великі» розміри фальсифікації ЛЗ, в результаті чого встановлено причини, які унеможлилювали кваліфікацію дій правопорушника за обсягом предмета злочину [18].

4. Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, якій присвячена стаття

Не дивлячись на чималу увагу багатьох науковців до досліджуваної проблеми, правозастосовна практика щодо фальсифікації ЛЗ та обігу фальсифікованих ЛЗ з часу криміналізації даного правопорушення ще не розкрита.

5. Формулювання цілей статті

Метою нашої роботи був аналіз судово-фармацевтичної практики щодо фальсифікації ЛЗ в Україні з погляду ефективності імплементації Конвенції Ради Європи «Про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я».

6. Виклад основного матеріалу дослідження (методів та об'єктів) з обґрунтуванням отриманих результатів

Під час дослідження використано метод правового аналізу, який включав доктринальний аналіз теоретичних і прикладних проблем відповідних галузей права та аналіз офіційних відповідей судових і правоохоронних органів [19].

Відповідно до Закону України (ЗУ) «Про доступ до публічної інформації» [20] та для одержання даних щодо масштабу проблеми фальсифікації ЛЗ в Україні 02.02.2016 р. нами було надіслано запит на отримання публічної інформації (запит) до Державної служби України з лікарських засобів (Держліксслужба України).

Задля отримання інформації щодо кількості зареєстрованих у 2015 р. кримінальних правопорушень за ст. 321-1. Фальсифікація ЛЗ або обіг фальсифікованих ЛЗ КК України [21] 25.01.2016 р. було надіслано запит до Генеральної прокуратури України (ГПУ). У визначений законом термін був отриманий лист-відповідь за підписом начальника відділу розгляду запитів на публічну інформацію ГПУ № 19/4-13806-16-вих від 02.02.2016 р.

Окрім цього, нами було надіслано відповідні запити до Національної поліції України та Головного управління Національної поліції (ГУНП) у п'яти областях Західної України, а саме: Львівській, Івано-Франківській, Тернопільській, Волинській та Закарпатській. Слід зазначити, що на запит до Національної поліції України отримано лист-відповідь за підписом першого заступника начальника Департаменту інформаційної підтримки та координації поліції «102» № 27/02/2-24з від 28.01.2016 р., в якому сказано, що розпорядником Єдиного реєстру до

судових розслідувань є ГПУ, а отже надання запитуваної інформації унеможливлене. Однак, у відповідях до ГУНП в областях ми отримали вичерпну інформацію щодо кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень за ст. 321-1 КК України (листя-відповіді Б-8/зі/16/02-16, 981/108/24/02-16, П-Ізі/9/04/1-2016, 568/02/24-2016 та 7/1-зі відповідно).

Для вивчення питання чисельності осіб засуджених за злочини, передбачені ст. 321-1 КК України скеровано запит до Державної судової адміністрації України від 18.02.2016 р., на який отримано лист-відповідь за підписом заступника Голови даного відомства № інф/П138-16-143/16 від 03.03.2016 р.

На першому етапі дослідження за даними листа-відповіді за підписом заступника Голови комісії з реорганізації Держлікслужби України виявлено, що упродовж 2015 р. даним центральним органом виконавчої влади надано 33 розпорядження про заборону обігу 30 серій 22 назв підроблених ЛЗ. Фальсифікації підлягали ЛЗ, що відносяться до таких фармакотерапевтичних груп: анальгетики та антипіретики; антисептичні та дезінфікуючі засоби; нестероїдні протизапальні та протиревматичні засоби; спазмолітичні засоби в комбінації з анальгетиками; засоби, що застосовуються в кардіології; протимікробні засоби для системного застосування; комбіновані препарати для застосування при кашлю та застудних захворювання; препарати, що поліпшують травлення включаючи ферменти. Окрім цього, на виконання вимог ст. 15 ЗУ «Про лікарські засоби», Держлікслужбою України упродовж 2015 р. до правоохоронних органів направлено близько 70 листів щодо фактів фальсифікації ЛЗ та/або протизаконної торгівлі ЛЗ через мережу Інтернет.

Вивчення існуючої правозастосовної практики є однією з основних умов підвищення ефективності норм кримінального права у запобіганні злочинам [22], тому наступним етапом роботи був безпосередній судово-фармацевтичний аналіз практики щодо фальсифікації ЛЗ та обігу фальсифікованих ЛЗ. За даними листа-відповіді ГПУ виявлено, що в 2015 р. зареєстровано 34 кримінальні правопорушення, з яких 13 – закрито на підставі пунктів 1,2,4,6 ч.1 ст. 284 Кримінального процесуального кодексу України, 21 – обліковано. Таким чином встановлено, що 38,2 % кримінальних проваджень закрито через:

- відсутність події кримінального правопорушення;
- відсутність в діянні складу кримінального правопорушення;
- набрання чинності законом, яким скасована кримінальна відповідальність за діяння, вчинене особою;
- існування вироку по тому самому обвинуваченню, що набрав законної сили, або постановленої ухвали суду про закриття кримінального провадження по тому самому обвинуваченню.

Далі нами за даними відповідей на запити до п'яти обласних ГУНП встановлено, що лише у ГУНП у Львівській області було зареєстровано кримінальне правопорушення за ст. 321-1 КК України, зокрема за частиною другою статті, а саме: виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з

метою збуту або збут завідомо фальсифікованих ЛЗ вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або у великих розмірах, або якщо вони спричинили тривалий розлад здоров'я особи, а так само виробництво фальсифікованих ЛЗ. Санкція даної статті передбачає покарання у вигляді позбавлення волі на строк від п'яти до восьми років з конфіскацією майна.

На заключному етапі нашого дослідження проаналізовано дані листа-відповіді за підписом заступника Голови Державної судової адміністрації України, в якому зазначено, що у 2015 р. 8 осіб засуджено за ч. 2 ст. 321-1 КК України та одна особа за ч. 3 ст. 321-1 КК України, санкція якої передбачає покарання у вигляді позбавлення волі на строк від восьми до десяти років або довічне позбавлення волі, з конфіскацією майна.

7. Висновки з проведеного дослідження і перспективи подальшого розвитку даного напрямку

1. Узагальнено та систематизовано правозастосовну практику щодо кримінальних правопорушень передбачених ст. 321-1 КК України Фальсифікація ЛЗ або обіг фальсифікованих ЛЗ.

2. Виявлено, що у 2015 р. 9 осіб було засуджено за кримінальні правопорушення передбачені ст. 321-1 КК України, а на стадії досудового розслідування за даною статтею понад третину кримінальних проваджень було закрито. При цьому Держлікслужбою України упродовж 2015 р. до правоохоронних органів направлено близько 70 листів щодо фактів фальсифікації ЛЗ та/або протизаконної торгівлі ЛЗ через мережу Інтернет.

Література

1. Громовик, Б. П. Фармацевтичний маркетинг: теоретичні та прикладні засади [Текст]: навч. пос. / Б. П. Громовик, Г. Д. Гасюк, О. Р. Левицька. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 464 с.
2. Substandard, spurious, falsely labelled, falsified and counterfeit (SSFFC) medical products [Electronic resource]. – WHO. – Available at: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs275/en/>
3. Конвенція Ради Європи про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я № 4908-VI [Текст]. – Верховна Рада України, 2012. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_a91
4. Закон України від 07.06.2012 № 4908-VI «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про підроблення медичної продукції та подібні злочини, що загрожують охороні здоров'я» [Текст]. – Верховна Рада України, 2013. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4908-17/paran2#n2>
5. Counterfeiting of medical products (MEDICRIME) [Electronic resource]. – Council of Europe. – Available at: http://www.coe.int/t/DGHL/StandardSetting/MediCrime/Default_en.asp
6. Громовик, Б. П. Проблемні питання фальсифікації ліків [Текст] / Б. П. Громовик, І. Л. Чухрай, І. Я. Голос та ін. // Фармацевтичний журнал. – 2002. – № 5. – С. 25–31.
7. Гризодуб, О. І. Проблеми якості та фальсифікації лікарських засобів [Текст] / О. І. Гризодуб, С. В. Сур, В. П. Георгієвський // Фармаком. – 2007. – № 2. – С. 6–15.
8. Хромих, А. Г. Актуальні аспекти захисту інтегрованих фармацевтичних логістичних ланцюгів від потрап-

ляння фальсифікованої фармацевтичної продукції [Текст] / А. Г. Хромих // Український медичний альманах. – 2013. – Т. 16, № 2. – С. 151–154.

9. Унгурян, Л. М. Роль соціально-політичних газет у формуванні громадської думки з питань фальсифікації фальсифікації лікарських засобів [Текст] / Л. М. Унгурян, О. Б. Панькевич, Б. П. Громовик, Н. А. Прилипка // Одеський медичний журнал. – 2014. – № 1. – С. 5–10.

10. Громовик, Б. П. Медичне і фармацевтичне товариство: товари аптечного асортименту [Текст]: навч. пос. / Б. П. Громовик, Н. Б. Ярмо, І. Я. Городецька та ін.; за ред. Б. П. Громовика. – Вінниця: Нова Книга, 2011. – 492 с.

11. Байлов, А. В. Кримінально правова характеристика кваліфікуючих ознак фальсифікації лікарських засобів або обігу фальсифікованих лікарських засобів [Текст] / А. В. Байлов // Вісник Кримінологічної асоціації України. – 2013. – № 5. – С. 27–33.

12. Гук, О. Г. Фальсифікація лікарських засобів та обігу фальсифікованих лікарських засобів в умовах євроінтеграції: постановка проблеми [Текст] / О. Г. Гук // Часопис Академії адвокатури України. – 2014. – Т. 7, № 3. – С. 44–49.

13. Коваленко, І. А. Фальсифікація лікарських засобів та обігу фальсифікованих лікарських засобів: склад злочину [Текст] / І. А. Коваленко // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. – 2014. – № 7. – С. 180–183.

14. Мельничук, В. М. Кваліфікація фальсифікації лікарських засобів та обігу фальсифікованих лікарських засобів [Текст] / В. М. Мельничук // Вісник Академії адвокатури України. – 2014. – Т. 11, № 2. – С. 92–101.

15. Мельничук, В. М. Предмет злочину та обігу фальсифікованих лікарських засобів [Текст] / В. М. Мельничук // Право і суспільство. – 2015. – № 3. – С. 163–168.

16. Рищенко, О. О. Конвенція Ради Європи "Про боротьбу з фальсифікацією медичної продукції та подібними злочинами, які загрожують здоров'ю населення" як джерело розвитку судової фармації [Текст] / О. О. Рищенко, В. О. Шаповалова, В. В. Шаповалов // Фармацевтичний журнал. – 2013. – № 4. – С. 39–46.

17. Бутова, С. Н. Медицина и фармацевтика: вчера, сегодня, завтра [Текст]: монографія / С. Н. Бутова, Д. А. Еделев, А. А. Сергиенко и др. – Одесса: Куприенко СВ, 2015. – С. 95–111.

18. Панькевич, О. Б. Судово-фармацевтична характеристика складу злочину фальсифікації лікарських засобів і обігу фальсифікованих лікарських засобів [Текст] / О. Б. Панькевич, Б. П. Громовик // Одеський медичний журнал. – 2015. – № 6. – С. 33–36.

19. Буроменський, М. В. Корупційні ризики в кримінальному процесі та судовій системі [Текст] / М. В. Буроменський, О. В. Сердюк, І. М. Осика та ін.; Інститут прикладних гуманітарних досліджень, МАККонсалтинг. – К.: Москаленко О. М. ФОП, 2009. – 220 с.

20. Закон України № 2939-VI «Про доступ до публічної інформації» [Текст]. – Верховна Рада України, 2011. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

21. Закон № 2341-III «Кримінальний Кодекс України» [Текст]. – Верховна Рада України, 2001. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page10>

22. Рощина, І. Умови підвищення ефективності норм кримінального права у запобіганні злочинам [Текст] / І. Рощина // Право України. – 2011. – № 4. – С. 191–196.

References

1. Gromovyk, B. P., Gasjuk, G. D., Levyc'ka, O. R. (2004). *Farmaceutychnyj marketyng: teoretychni ta prykladni zasady*. Vinnycja: Nova knyga, 464.

2. Substandard, spurious, falsely labelled, falsified and counterfeit (SSFFC) medical products. WHO. Available at:

<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs275/en/>

3. Konvencija Rady Jevropy pro pidroblennja medychnoi' produkci' ta podobni zlochyny, shho zagrozhujut' ohoroni zdorov'ja № 4908-VI (2012). Verhovna Rada Ukrainy. Available at: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_a91

4. Zakon Ukrainy vid 07.06.2012 № 4908-VI «Pro ratyfikaciju Konvencii' Rady Jevropy pro pidroblennja medychnoi' produkci' ta podobni zlochyny, shho zagrozhujut' ohoroni zdorov'ja» (2013). Verhovna Rada Ukrainy. Available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4908-17/paran2#n2>

5. Counterfeiting of medical products (MEDICRIME). Council of Europe. Available at: http://www.coe.int/t/DGHL/StandardSetting/MediCrime/Default_en.asp

6. Gromovyk, B. P., Chuhraj, I. L., Golos, I. Ja. et. al. (2002). *Problemni pytannja fal'syfikacii' likiv*. Farmaceutychnyj zhurnal, 5, 25–31.

7. Gryzodub, O. I., Sur, S. V., Georgijevskij, V. P. (2007). *Problemy jakosti ta fal'syfikacii' likars'kyh zasobiv*. Farmakom, 2, 6–15.

8. Hromykh, A. G. Aktual'ni aspekty zahystu integrovanyh farmaceutychnyh logistychnyh lancjugiv vid potrapljannja fal'syfikovanoi' farmaceutychnoi' produkci'. *Ukrain's'kyj medychnyj al'manah*, 16 (2), 151–154.

9. Ungurjan, L. M., Pan'kevych, O. B., Gromovyk, B. P., Prylypko, N. A. (2014). *Rol' social'no-politychnyh gazet u formuvanni gromads'koi' dumky z pytan' fal'syfikacii' fal'syfikacii' likars'kyh zasobiv*. Odes'kyj medychnyj zhurnal, 1, 5–10.

10. Gromovyk, B. P., Jarko, N. B., Gorodec'ka, I. Ja. et. al.; Gromovyka, B. P. (Ed.) (2011). *Medychne i farmaceutychno tovaroznavstvo: tovary aptechnogo asortymentu*. Vinnycja: Nova Knyga, 492.

11. Bajlov, A. V. (2013). *Kryminal'no pravova harakterystyka kvalifikujuchyh oznak fal'syfikacii' likars'kyh zasobiv abo obigu fal'syfikovanyh likars'kyh zasobiv*. *Visnyk Kryminologichnoi' asociacii' Ukrainy*, 5, 27–33.

12. Guk, O. G. (2014). *Fal'syfikacija likars'kyh zasobiv ta obig fal'syfikovanyh likars'kyh zasobiv v umovah jevointegracii': postanovka problemy*. *Chasopys Akademii' advokatury Ukrainy*, 7 (3), 44–49.

13. Kovalenko, I. A. (2014). *Fal'syfikacija likars'kyh zasobiv ta obig fal'syfikovanyh likars'kyh zasobiv: sklad zlochynu*. *Naukovyj visnyk mizhnarodnogo humanitarnogo universytetu*, 7, 180–183.

14. Mel'nychuk, V. M. (2014). *Kvalifikacija fal'syfikacii' likars'kyh zasobiv ta obigu fal'syfikovanyh likars'kyh zasobiv*. *Visnyk Akademii' advokatury Ukrainy*, 11 (2), 92–101.

15. Mel'nychuk, V. M. (2015). *Predmet zlochynu ta obigu fal'syfikovanyh likars'kyh zasobiv*. *Pravo i suspil'stvo*, 3, 163–168.

16. Ryshhenko, O. O., Shapovalova, V. O., Shapovalov, V. V. (2013). *Konvencija Rady Jevropy "Pro borot'bu z fal'syfikacijeu medychnoi' produkci' ta podobnymy zlochynamy, jaki zagrozhujut' zdorov'ju naselennja" jak dzherelo rozvytku sudovoi' farmacii'*. *Farmaceutychnyj zhurnal*, 4, 39–46.

17. Butova, S. N., Edelev, D. A., Sergienko, A. A. et. al. (2015). *Medicina i farmaceutyka: vchera, segodnja, zavtra*. Odessa: Kuprienko SV, 95–111.

18. Pan'kevych, O. B., Gromovyk, B. P. (2015). *Sudovo-farmaceutychna harakterystyka skladu zlochynu fal'syfikacii' likars'kyh zasobiv i obigu fal'syfikovanyh likars'kyh zasobiv*. *Odes'kyj medychnyj zhurnal*, 6, 33–36.

19. Buromens'kyj, M. V., Serdjuk, O. V., Osyka, I. M. et. al. (2009). *Korupcijni ryzyky v kryminal'nomu procesi ta sudovij systemi*. Kyiv: Moskalenko O. M. FOP, 220.

20. Zakon Ukrainy № 2939-VI «Pro dostup do publichnoi' informacii'» (2011). Verhovna Rada Ukrainy. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

21. Zakon № 2341-III «Kryminal'nyj Kodeks Ukraïny» (2001). Verhovna Rada Ukraïny. Available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page10>

22. Roshhyna, I. (2011). Umovy pidvyshhennja efektyvnosti norm kryminal'nogo prava u zapobiganni zlochynam. Pravo Ukraïny, 4, 191–196.

Дата надходження рукопису 20.07.2016

Панькевич Остап Богданович, юрист, Громадська організація «Молодь за зміни», вул. Чернігівська, 23А/26, м. Львів, Україна, 79010
E-mail: pankevych.lviv@gmail.com

Громовик Богдан Петрович, доктор фармацевтичних наук, професор, завідувач кафедри, кафедра організації і економіки фармації, Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, вул. Пекарська, 69, м. Львів, Україна, 79010
E-mail: hromovyk@gmail.com

УДК 615.32 : 577.115.3 : 543.544.3

АНАЛІЗ ЖИРНОКИСЛОТНОГО СКЛАДУ СИРОВИНИ ХОСТИ ЛАНЦЕТОЛИСТОЇ

© В. В. Процька, О. А. Кисличенко, І. О. Журавель

Хости – багаторічні декоративні рослини, що використовуються в народній медицині Сходу для лікування запальних захворювань верхніх дихальних шляхів, зокрема кашлю та фаринголарингіту, фолікулітів, маститів, уретритів, синців та дисменореї.

Метою роботи було дослідження якісного складу та кількісного вмісту жирних кислот в кореневищах з коренями, листі та квітках хости ланцетолистої.

Матеріали і методи. Жирнокислотний склад сировини хости ланцетолистої було досліджено методом газової хроматографії, який заснований на утворенні метилових естерів жирних кислот з наступним їх визначенням.

Результати і обговорення. В результаті дослідження сукупно в усіх видах сировини виявлено 16 жирних кислот, з яких ідентифіковано 13. В усіх видах сировини кількісно переважали ненасичені жирні кислоти. Їх загальний вміст в перерахунку на суму жирних кислот в кореневищах з коренями складав 73.82 %, в листі – 64.9 %, а у квітках хости ланцетолистої їх вміст відповідав 69.15 %.

В кореневищах з коренями, листі та квітках хости ланцетолистої в значній кількості накопичувались лінолева та пальмітинова жирні кислоти. Крім того, в кореневищах з коренями спостерігали високий вміст олеїнової кислоти – 20.63 %, в листі переважно накопичувалась ліноленова кислота – 38.78 %. В квітках в значній кількості виявлено олеїнову та арахінову жирні кислоти. Їх вміст був майже однаковий і відповідав 15.15 % та 15.83 %. Ейкозанова, бегенова та лігноцеринова жирні кислоти в усіх досліджуваних видах сировини накопичувались в незначній кількості і їх вміст становив менше 1.00 %.

Висновки. У кореневищах з коренями, листі та квітках хости ланцетолистої в значній кількості містилися ненасичені жирні кислоти. Домінуючими кислотами в усіх досліджуваних видах сировини були пальмітинова та лінолева, а вміст ейкозанової, бегенової та лігноцеринової жирних кислот склав менше 1.00 %

Ключові слова: хоста ланцетолиста, жирні кислоти, газова хроматографія, якісне визначення, кількісний аналіз

Hosta is a perennial ornamental plant used in Eastern folk medicine for the treatment of inflammatory diseases of the upper respiratory tract in particular coughs and pharyngolaryngeal, folliculitis, mastitis, urethritis, bruises and dysmenorrhea.

The aim of the research was the study of the qualitative composition and quantitative content of fatty acids in rhizomes with roots, leaves, and flowers of *Hosta lancifolia*.

Materials and methods. The fatty acid composition of the rhizomes with roots, leaves and flowers of *Hosta lancifolia* was studied by gas chromatography, which is based on the formation of methyl esters of fatty acids and their subsequent determination.

The results of the study and their discussion. As the result of the study 16 fatty acids, 13 which of them were identified were collectively determined in all types of plant raw material. Unsaturated fatty acids quantitatively dominated in all types of plant raw material. Their total content in the rhizomes with roots were 73.82 %, in the leaves, – 64.9 %, and in the flowers of *Hosta lancifolia* their content was 69.15 %.

In *Hosta lancifolia* rhizomes with roots, leaves, and flowers linoleic and palmitic fatty acids were accumulated in significant amount. In addition, there was observed a high content of oleic acid – 20.63 % in rhizomes and roots. Linolenic acid mainly accumulated in flowers – 38.78 %. Oleic and arachidonic acids were detected in